

وقوع پدیده‌هایی پیچیده همچون جنگ میان دو کشور، از آن دسته اتفاقاتی است که اهمیت جنگ روایت‌ها را نمایان می‌کند. جایی که هر رسانه متناسب با سیاست‌های دولت متبوعش به ارائه روایت می‌پردازد. اساساً به همین دلیل روایت رسانه‌ای جنگ‌ها گاهی از حضور نظامی آن دولت در میدان نبرد مستقیم اهمیت بیشتری دارد

پوشش رسانه‌ای جنگ‌ها چه اهمیتی برای دولت‌ها و ملت‌های مختلف دارد؟

تعبیر وارونه یک دنیا

«اینجا اروپاست نه افغانستان و عراق، مردمی بلوند با چشم‌های آبی نه یک جهان سومی.» این عبارات روایت تعدادی از کارشناسان برخی از مهم‌ترین رسانه‌های جهان در ارتباط با برخی اتفاقاتی است که در جریان جنگ میان روسیه و اوکراین به وقوع پیوسته است. رسانه‌هایی که حالا جنگ روسیه و اوکراین را تبدیل به مهم‌ترین مناقشه حال حاضر جهان کرده‌اند؛ درست در زمانی که حملات عربستان سعودی و امارات به یمن همچنان ادامه دارد و مسلمانان مظلوم فلسطین در حال سرکوب و وحشیانه از سوی رژیم صهیونیستی هستند. با این تفاسیر باید پذیرفت که رسانه‌ها نقش مهمی در ایجاد تصور ذهنی در مخاطبان از واقعیت دارند. تصویری که براساس خواست رسانه‌ها ساخته می‌شود. اما چرا روایت جنگ برای کشورهای مختلف اهمیت دارد و این روایت رسانه‌ای چگونه می‌تواند در معادلات بین‌المللی و مناسبات میان ملت‌ها موثر باشد؟

حسین مبارکی
خبرنگار

جنگ در «جنگ روایت‌ها»

«جنگ روایت‌ها» عنوانی است که احتمالاً بسیاری از مخاطبان این گزارش پیش از این حداقل یک بار آن را شنیده‌اند؛ موضوعی که در سال‌های اخیر بیش از پیش مورد توجه کارشناسان حوزه رسانه قرار گرفته است. جنگ روایت‌ها بیش از هر چیز به این موضوع اختصاص دارد که در روایت یک مساله ثابت از بیان و نگاه آدم‌ها و رسانه‌های مختلف، کدام روایت بر سایر روایت‌ها برتری پیدا می‌کند و از سوی گروه گسترده‌تری از مخاطبان پذیرفته می‌شود؟

وقوع پدیده‌هایی پیچیده همچون جنگ میان دو کشور، از آن دسته اتفاقاتی است که اهمیت جنگ روایت‌ها را بیش از پیش نمایان می‌کند. جایی که هر رسانه متناسب با سیاست‌های دولت متبوعش به ارائه روایت مورد نظر خود از جنگ می‌پردازد. روایت‌هایی که ذهن بدون موضع مخاطب را به سمت و سویی می‌کشاند که مورد نظر آن رسانه است تا آن اذهان بدون موضع تبدیل به پیاده‌نظام‌های فکری دولت متبوع

آن رسانه شوند. اساساً به همین دلیل هم هست که روایت رسانه‌ای جنگ‌ها گاهی از حضور نظامی آن دولت در میدان نبرد مستقیم اهمیت بیشتری دارد.

دولت‌های مخالف با طرف غالب جنگ در میدان نظامی، در عرصه رسانه‌ای آن کشور را برای مردم خود بسان یک دیو به تصویر می‌کشند و کشور ضعیف‌تر را قربانی نشان می‌دهند. به شکل طبیعی گروه مخالف گروه اول نیز اقدام به ارائه روایتی متفاوت از همین جنگ به مردم خود می‌کنند.

رسانه و تحمیل گنجشک به جای فناری!

یکی از موضوعات مهم در جریان روایت رسانه‌ها از وقوع جنگ، اخبار ضد و نقیض و گاهی دروغ برخی رسانه‌ها از موضوعات حساس مرتبط با جنگ است. برای نمونه تعداد غیرنظامیان کشته شده به ویژه کودکان در جنگ همیشه یکی از موضوعاتی بوده که می‌تواند توجه جوامع بین‌المللی را به جنگ جلب کند. همچنین حمله به اماکن غیرنظامی مثل بیمارستان‌ها،

مهدهای کودک، مدارس و... از جمله موضوعاتی است که معمولاً واکنش‌های تند بین‌المللی را در پی دارد. در همین زمینه به طور مثال، آمار رسمی کشته‌شدگان اوکراینی در جنگ اخیر به مراتب کمتر از پروپاگاندای رسانه‌ای غرب در ارتباط با تعداد کشته‌شدگان این جنگ است. البته که اساساً جان یک انسان هم به خودی خود دارای ارزش و اهمیت است و نمی‌توان منکر پیامدهای خشونت‌بار جنگ بر زندگی مردم شد. آن هم از جانب ما مردم ایران که خودمان قرن‌ها قربانی تجاوز و وحشیانه دولت‌های دیگر بودیم و همیشه شعار مخالفت با جنگ و جنگ‌طلبی را به عنوان یکی از شعارهای اساسی کشورمان به مردم جهان اعلام کرده‌ایم؛ با این همه نمی‌توان منکر پروپاگاندا و تبلیغات گسترده غرب در زمینه چندبرابر نشان دادن حجم یورش روسیه به اوکراین شد. چرا که از اساس کارکرد این رسانه‌ها رنگ‌کردن گنجشک و قالب کردن آن به جای فناری به مخاطبان است.

جالب این‌که این روایت در شرایطی تبدیل به روایت غالب می‌شود که از سوی دیگر روایت‌ها و گزارش‌های متعدد از بدرفتاری مأموران اوکراینی با سیاهپوستان و غیراوکراینی‌ها در رسانه‌های غیررسمی منتشر شده است. حتی بسیاری از ایرانی‌ها از رفتار تبعیض‌آمیز مأموران اوکراینی و جلوگیری آنها از خروج غیرنظامیان غیراوکراینی از مناطق جنگی گلایه کرده‌اند. اما عجیب است که رسانه‌های رسمی همچنان هیچ واکنشی نسبت به این رفتار غیرانسانی نشان نمی‌دهند؛ گویا واقعاً باور دارند که جان یک انسان غربی، بلوند و چشم‌آبی از جان یک آسیایی و آفریقایی مهم‌تر است. البته این چیزی نیست که رسانه‌های غربی آن را کتمان کنند و در چند روز اخیر واکنش رسانه‌های غربی به موضوع جنگ اوکراین و گزارش‌های عجیب برخی از گزارشگران این رسانه‌ها به خوبی نشان‌دهنده وجود این نگاه نژادپرستانه در میان آنهاست.

به نظر می‌رسد آنچه که در دنیای رسانه‌ها اتفاق می‌افتد، جنگی به مراتب بزرگ‌تر از جنگ واقعی دو کشور باشد. جنگی برای روایت حقیقت یا وارونه‌نمایی از آن. جنگی که آثار می‌تواند صدها برابر موثرتر از آن چیزی باشد که در دنیای واقعی به وقوع پیوسته است.